

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

**2024/3--SON
ILOVA TO'PLAM**

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

R.A.Mamajonov O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarida xuquqiy va axloqiy-me'yoriy munosabatlar, o'zaro muloqot madaniyati	545
B.A.Pulatov Yoshlar tafakkurida harbiy qahramonlik ideallarini shakllantirishda ta'lim-tarbiyaning istiqboldagi vazifalari	548
K.I.Marayimova Bo'lajak o'qituvchilarni turizm faoliyatiga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari ...	552
N.M.O'rinova, G.I.Tillabayeva Talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetentligini rivojlantirish usullari	557
D.I.Asqarova Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak tarbiyachilarda kreativlikni rivojlantirish omillari	561
M.Q.Jabborova, Sh.D.Raxmatjonov Maktabgacha yoshdagi bolalarni psixologik, intellektual va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda ilk davrning o'ziga xos xususiyatlari	569
M.Q.Jabborova Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarini pedagogik faoliyatga tayyorlashning zamonaviy sifatiga erishish omillari	572

FALSAFA

A.A.A.Qambarov "Milliy tiklanishdan milliy yuksalish sari" konsepsiyasini amalga oshirishda diniy qadriyatlar omilining innovatsion xususiyatlari	579
I.M.Arzimatova Boshqaruv kadrlari faoliyatida ma'naviyatning o'rnini	583
D.E.Normatova Sharq ilk uyg'onish davri va uning ilmiy-falsafiy mohiyati	588
I.A.Asatulloev Karl Yung qalb konsepsiyasida sharq va g'arb xalqlari ma'naviy hayotining qiyosiy tahlili	593
T.Y.Bakirov, S.A.Soxibov Korrupsiyaviy munosabatlarni oldini olishning falsafiy-analitik tahlilining ta'limiy jihatlari	597
S.S.Evatov Kalom ilmining vujudga kelishi va uni islomdagi aqidaviy masalalarni o'rganishdagi o'rnini	602
I.Y.Toirov Sivilizatsiya masalalarining nazariy - metodologik jihatlarni o'rganish muammolari	606
A.M.Rasulov Axborot va axborot makoni tushunchasi, ularning falsafiy tahlili	610
A.A.Sayitxonov Jamiyat va shaxs rivojida qadriyatlarning o'rnini	614
F.A.Yuldashev Socio-philosophical analysis of categories of needs and interests	618
S.P.Tojiboyev Boshqaruv kadrlarining axloqiy madaniyati va unga ta'sir ko'rsatuvchi omillar tahlili	625
B.X.Mirzaraximov, B.T.Shokirov Yoshlarda axborot madaniyatini shakllantirishning asosiy mezonari	631
M.A.Abduxamidov Sovetlarning O'zbekistondagi masjidlariga munosabatining tahlili	635

SIYOSAT

J.A.Dadaboyeva Farzandlikka olishni bekor qilish asoslari	638
A.A.G'aniyev Yangi iqtisodiy siyosat sharoitida O'zbekiston qishloq xo'jalik kooperativlari faoliyati	643

TARIX

B.A.Usmonov "Sohibqiron" atamasining kelib chiqishi va ma'nosiga oid fikrlarga bir	648
--	-----

UO'K: 37:17:343.352

**KORRUPSIYAVIY MUNOSABATLARNI OLDINI OLISHNING FALSAFIY-ANALITIK
TAHLILINING TA'LIMIY JIHALARI****ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ФИЛОСОФСКО-АНАЛИТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА
ПРОФИЛАКТИКИ КОРРУПЦИОННЫХ ОТНОШЕНИЙ****EDUCATIONAL ASPECTS OF THE PHILOSOPHICAL-ANALYTICAL ANALYSIS OF THE
PREVENTION OF CORRUPT RELATIONS****Bakirov To'liqinjon Yunusaliyevich**
Farg'ona davlat universiteti TSNQB boshlig'i**Soxibov Salohiddin Anvar o'g'li**
Farg'ona davlat universiteti Sirtqi bo'lim, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri**Annotatsiya**

Ushbu maqolada Oliy ta'lim talabalarida jamiyatda korrupsiyadan xavfsizlikni shakllantirishda manfaatlar to'qnashuvini oldini olish va uni bartaraf etishdagi ta'lim-tarbiya jarayonlarining ahamiyatli jihatlari hamda ushbu tushunchalarning ijobiy shakllantirish metodikalari ko'rsatilgan.

Аннотация

В данной статье показаны существенные аспекты учебно-воспитательных процессов по предупреждению и преодолению конфликта интересов в формировании безопасности студентов высших учебных заведений от коррупции в обществе, а также методики позитивного формирования этих понятий.

Abstract

This article shows the significant aspects of educational processes in the prevention and elimination of conflicts of interest in higher education students in the formation of security from corruption in society, as well as the methodologies for the positive formation of these concepts.

Kalit so'zlar: korrupsiya, korrupsiyadan xavfsizlik, korrupsiyaviy munosabat, davlat, qonun, poraxo'rlik, iqtisodiy barqarorlik, halollik, manfaatlar to'qnashuvi.

Ключевые слова: коррупция, защита от коррупции, коррупционное отношение, государство, закон, взяточничество, экономическая стабильность, честность, конфликт интересов.

Key words: corruption, safety from corruption, corrupt attitude, state, law, bribery, economic stability, honesty, conflict of interest.

KIRISH

Insonning ayni paytdagi hayoti o'tmishdan texnika va texnologiya jihatdan odimlab ketgan bo'lsa ham, ong paradigmasi, inson omili, axloq, ma'naviyat, iqtisodiy munosabatlar prizmasidan olib qaralsa, hali ham taraqqiyot darajasi eng quyi darajada, ong va axloq darajasi parallel ekani anglashiladi, ya'ni yuqoriga siljish sust darajada. Hattoki ayrim ma'naviy va axloqiy masalalarda oqsoqliklar yuzaga chiqmoqda. Shaki o'zgarishi bilan mazmun butunlay yangicha qolipga tushib qolmaydi. Bozor iqtisodiyotining hosilasi "hamma narsani sotish mumkin, ma'naviyatni ham" degan tamoyil fahsh va harom ishlarning avj olishiga olib keldi. Ma'naviyat, odob-axloq haqida qancha ko'p tashviq qilinsa ham, jamiyatda ma'naviyatsizlik va axloqsizlik, korrupsiya kabi illatlar ochiq qolmoqda.

Jamiyatning yangi taraqqiyot bosqichida korrupsiyaga qarshi kurash yangi bosqichga olib chiqildi. Ayniqsa, O'zbekistonning yangi taraqqiyot strategiyasida korrupsiyaga qarshi murosasizlikni shakllantirish, davlat miqyosida kuchli kurash mexanizmlarini yaratish, jamiyatda jamoatchilik monitoringini takomillashtirishga qaratilgan bir qancha ishlar yo'lga qo'yilmoqda. Zero, «yangi O'zbekiston strategiyasi korrupsiyadan holi mamlakat barpo etishni nazarda tutadi. Ushbu maqsad

bugun butun jamiyatimizni jipslashtiruvchi omilga aylanmoqda. Korrupsiya balosini jamiyatimiz hayotidan yo'q qilishga qaratilgan siyosat kelgusida ham qat'iy davom ettiriladi»¹⁷.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

«Jamiyatimizda korrupsiya, turli jinoyatlarni sodir etish va boshqa huquqbuzarlik holatlariga qarshi kurashish, ularga yo'l qo'ymaslik, jinoyatga jazo albatta muqarrar ekani to'g'risidagi qonun talablarini amalda ta'minlash bo'yicha qat'iy choralar ko'rishimiz zarur.»¹⁸ Shuningdek, korrupsiyaviy munosabatlarning ochiq-oydin tan olinishi, xalqaro tashkilotlar tomonidan baholangan vaziyatni to'g'rilash uchun davlat siyosati darajasida chora-tadbirlarning belgilanayotganligi e'tirofqa sazovordir. Jumladan, «Bu borada Korrupsiyaga oid jinoyatlarni sodir etishda aybdor deb topilgan shaxslarning ochiq elektron reestri»ning yuritilishi, «Davlat xizmatchilarining daromadlari va mulkini deklaratsiya qilish to'g'risida»gi qonun qabul qilinishi olib borayotgan sa'y-harakatlarimizning samarasini oshirishga xizmat qiladi. «Korrupsiyani qabul qilish indeksi» reytingida mamlakatimizning egallayotgan o'rinlari bu boradagi harakatlarimizni baholovchi asosiy ko'rsatkichlar sirasiga kiradi»¹⁹. Bu esa, korrupsion xavfsizlikni shakllantirishda nimalarga e'tibor qaratish, qanday kurash usullarini ishlab chiqish, jazolash mexanizmlarini yaratish borasida rivojlangan davlatlar tajribasi asosida aniq chora-tadbirlar rejasini ishlab chiqishga imkon beradi.

Manfaatlar to'qnashuvi — shaxsiy (bevosita yoki bilvosita) manfaatdorlik shaxsning mansab yoki xizmat majburiyatlarini lozim darajada bajarishiga ta'sir ko'rsatayotgan yoxud ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan hamda shaxsiy manfaatdorlik bilan fuqarolarning, tashkilotlarning, jamiyatning yoki davlatning huquqlari va qonuniy manfaatlari o'rtasida qarama-qarshilik yuzaga kelayotgan yoki yuzaga kelishi mumkin bo'lgan vaziyat.²⁰

Bugungi kunda jamiyatda korrupsiya xavfsizligini shakllantirishda manfaatlar to'qnashuvini oldini olish va uni bartaraf etishga doir chora-tadbirlar rejasini ham aniq va izchillikda belgilab olishni talab etmoqda. Bu orqali korrupsiyaviy munosabatlarni yuzaga kelishini oldini olish mumkin bo'ladi, shu bilan birga turli zanjirli korrupsiyaviy munosabatlar asosida iqtisodiy barqarorlikka salbiy ta'sir o'tkaza oladigan, davlat byudjetini noto'g'ri yo'naltirilishiga, noto'g'ri sarflanishiga olib keladigan sharoitni yaratilishiga qarshi kurashish mumkin bo'ladi. Ko'p davlatlarda korrupsiyaning oldini olishda targ'ibot ishlari olib borilishiga qaramay korrupsiya holatlari hanuz davom etmoqda. Bu holatni yo'qotish uchun, avvalo, ta'lim tizimida korrupsion holatlarning oldini olishimiz va bular yuzasidan amaliy ishlar olib borishimiz zarur. Biz quyida sizga bu muammoning yechimi sifatida o'zimizning yaratgan metodikamizni tavsiya etamiz.

“OAVda korrupsiya muammosi” metodikasi

Bu metodikani o'tkazish tartibi quyidagicha: OTM tashkilotida korrupsiyaga qarshi bir oyda bir marotaba korrupsiyaga qarshi kurash kunini e'lon qilinishi va ushbu fikrlar yuzasidan ilmiy amaliy anjuman uchun manbalarni yig'ib borilishi kerak. Inson ma'naviyatiga ta'sir etuvchi eng katta kuchlardan biri bu OAV vositalari bo'lib bu orqali jamiyatda mafkuraviy tizimni yangilashda va korrupsion holatlarning oldini olishda foydalanishimiz mumkin.

Biz tavsiya etgan metodikadan foydalansak, jamiyatdagi ijtimoiy ongning o'zgarishiga erisha olamiz. Agar biz korrupsiyaga oid muammolarni talabalar o'rtasida muammo sifatida qo'ysak, va bu muammoga oid mulohazali, ilmiy fikrlarni OAV vositalari orqali targ'ib etsak, jamiyatda korrupsion holatlarni oldini olish imkonini yaratgan bo'lar edik. OTM muassasalarida talabalar orasida korrupsion holatlarni oldini olish korrupsiyaga qarshi kurashishda muhim ahamiyatga ega hisoblanadi.

NATIJALAR

Korrupsiyaga qarshi rejim deganda korrupsiyaning oldini olish, aniqlash va jinoiy javobgarlikka tortishga oid huquqiy islohotlar, ularni amalga oshirish yetarli emas. Korrupsiya tobora umumiy

¹⁷Mirziyoev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. –T.: O'zbekiston, 2022. – 428-430 b.

¹⁸Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik o'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. –T.: O'zbekiston, 2016. – 10 b.

¹⁹Mirziyoev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. –T.: O'zbekiston, 2022. – 433 b.

²⁰ M.B. Бекмуродов, ю.ф.д., X.C. Хайитов, А.Ю. Умаров, X.C. Хайитов, Ф.Б. Махмудов, X.T. Азизов, А.Э. Бурханов, X.C. Хайитов, Б.И. Исмаилов, О.Т. Хусанов, Т.Б. Матибоев, Ш.Ж. Хайдаров, Ш.Ф. Асадов, Г.С. Исмаилова, А.Э. Юлдашев, Д.К. Якубов, С.С. Маманов, А.Намозбоев, Б.Х.Рахмонов, М.Р. Расулов; М.Р. Расулов, Ф.Б. Махмудов, Л.У. Инагамова, Н.К. Самандарова, Д.М. Бекчанов. Korrupsiyaga qarshi kurashish. // Darslik. –T.: Akademiya, 2022. – 41 b.

FALSAFA

xarakterga ega bo'lganligi sababli, ayrim mamlakatlarda korrupsiyaning oldini olish va unga qarshi kurashish harakatlarini ko'paytirish kerak.²¹

Biz ushbu metodikamizning tadbiri uchun Farg'ona davlat universiteti talabalaridan respondent sifatida foydalandik va quyidagicha natijaga erishdik.

No	Kurs	O'zlashtirish ko'rsatkichi	"OAVda korrupsiya muammosi" metodikasi qo'llangandan keyingi ko'rsatkich
1	1-kurs	89 %	97 %
2	2-kurs	85 %	92 %
3	3-kurs	83 %	93 %

Ushbu jadvalni diagrammada quyidagicha ifodaladik.

MUHOKAMA

«Korrupsiyaga qarshi kurash to'g'risida»gi qonunga ko'ra, manfaatlar to'qnashuvini oldini olish uchun «davlat organlarining davlat xizmatchilari mansab yoki xizmat majburiyatlarini bajarish chog'ida manfaatlar to'qnashuviga olib keladigan yoki olib kelishi mumkin bo'lgan shaxsiy manfaatdorlikka yo'l qo'ymasligi»²² kerakligi aniq belgilangan. Bu esa, davlat organlari davlat xizmatchilari, mansabdor shaxslar faoliyatini tartibga solish zaruratini ham keltirib chiqaradi. Unga ko'ra, mansabdor shaxslarni turli sohalarda tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanishini cheklash, yoki yaqin qarindoshlarini tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanishiga doir aniq qoidalarni ham ishlab chiqishni talab etadi. Mazkur qonunga ko'ra, davlat organlari davlat xizmatchilari yoki mansabdor shaxslar faoliyatida «manfaatlar to'qnashuvi yuzaga kelgan taqdirda, bevosita rahbarni darhol xabardor qilishi kerak. Manfaatlar to'qnashuvi mavjudligi to'g'risida ma'lumotlar olgan rahbar bu to'qnashuvning oldini olish yoki uni bartaraf etish yuzasidan o'z vaqtida choralar ko'rish shartligi belgilangan. Obo'lsa-da, bu qoida bajarilmaganda qanday huquqbuzarliklar sodir bo'lishi, qanday jazo qo'llanishi aniq belgilab qo'yilmagan. Shuning uchun korrupsiya xavfsizligini shakllantirishda manfaatlar to'qnashuvi holati kuzatilishi mansabdor shaxs faoliyatini so'roq ostida qoldiradigan darajada munosabatga tortilsa, jamoatchilik monitoringini bunday holatlarda yuqori mas'uliyat bilan ishlasa maqsadga muvofiq bo'lardi.

²¹ <https://www.state.gov/combating-corruption-and-promoting-good-governance/>

²² O'zbekiston Respublikasining «Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida»gi Qonuni. 2017. 4 yanvar// <http://parlament.gov.uz/uz/laws/adopted/253/19165>

Har bir sohadagi manfaatlar to'qnashuvi dunyo miqyosida hal etilishi lozim bo'lgan global muammolardan biridir. Ushbu illat har qanday davlat va jamiyatning siyosiy-iqtisodiy rivojlanishiga jiddiy putur yetkazadi, inson huquqi, erkinliklarining poymol bo'lishiga olib keladi²³.

Manfaatlar to'qnashuvi tushunchasini quyidagicha tariflash mumkin. Davlat tashkiloti xodimining, uning yaqin qarindoshlarining va unga aloqador shaxslarning shaxsiy manfaatlari bilan fuqarolarning, tashkilotning yoki davlatning huquqlari va qonuniy manfaatlari o'rtasida qarama-qarshilik yuzaga kelgan va kelayotgan (mavjud manfaatlar to'qnashuvi) yoxud yuzaga kelishi mumkin bo'lgan (taxmin qilinayotgan manfaatlar to'qnashuvi) vaziyatga nisbatan manfaatlar to'qnashuvi ishlatiladi. Demak, manfaatlar to'qnashuvi deganda shaxsiy manfaatdorlik tashkilot xodimining mansab yoki xizmat majburiyatlarini lozim darajada bajarishiga ta'sir ko'rsatayotgan yoki ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan hamda shaxsiy manfaatdorlik bilan tashkilotning huquqlari va qonuniy manfaatlari o'rtasida qarama-qarshilik yuzaga kelayotgan yoki yuzaga kelishi mumkin bo'lgan vaziyat tushuniladi.

Iqtisodiy erkinlik, iqtisodiy demokratiya to'g'risida gap ketgan zahoti AQShlik siyosatshunos Robert Dalni esga olishadi va uning «plyuralistik demokratiya» g'oyasiga murojaat qilishadi. Uning ilmiy g'oyasiga ko'ra, tenglik har doim erkinlikka, iqtisodiy demokratiya har doim siyosiy demokratiyaning rivojlanishiga olib kelavermaydi. Sanoatning rivojlanishi, mulkiy plyuralizmning rang-baranglashuvi «siyosiy hayotda foydalanadigan resurslarga teng ega bo'lmagan fuqarolar korrupsiyani shakllanishiga olib keldi»²⁴. Siyosiy hayotda faol qatnashishini ta'minlaydigan resurslarga (mulkka, mavqega va b.) ega bo'lmaslik kishilarning ijtimoiy-siyosiy hayotga ta'sirini susaytiradi, hatto siyosiy demokratiyani fiksiyaga aylantiradi. Bu o'rinda AQSh prezidentligiga, mer lavozimlariga mudom yirik mulk egalari, ijtimoiy-iqtisodiy hayotda yuqori mavqega ega bo'lgan shaxslar da'vogar bo'lib kelganini eslash o'rindir. Demak, iqtisodiy demokratiya hamma vaqt ham siyosiy demokratiyaga xizmat qilavermas va jamiyatda tenglik, adolat tamoyillarining qaror topishiga xizmat qilavermas ekan.

XULOSA

Korrupsiyaga qarshi kurash agentligi rahbari A.Burxonov fikricha, «so'nggi yillarda davlat organlari faoliyati ochiqqligi va shaffofligini ta'minlash mexanizmlari, shuningdek, jamoatchilik nazorati institutlari tubdan takomillashtirildi. Raqamli va onlayn texnologiyalarning keng qo'llanilishi davlat organlarining jamiyat oldidagi hisobdorligini oshirdi. Yer uchastkalari va davlat aktivlarini, shuningdek, avtotransport vositalari uchun davlat raqam belgilarini onlayn auksionda sotish tizimi yo'lga qo'yildi hamda doimiy takomillashtirilib borilmoqda»²⁵. Mana shunday tashkiliy masalalarni yangicha munosabat asosida hal etilishi ham jamiyatda korrupsiyaviy munosabatlarga bo'lgan fikrlash tarzini tubdan o'zgartirdi. Shu bilan birga davlat xizmatlarini raqamlashtirilishi va inson omilini chiqarib tashlanishi ham o'z samarasini ko'rsata boshladi.

Korrupsiyaviy munosabatlarning asosiy sababi va o'ziga xos xususiyati uning xufyoni va munosabatga kirishuvchi har ikki tomon uchun ham manfaatli bo'lishi bilan belgilanadi. Ya'ni, korrupsiya jinoyati bu munosabatga kirishgan tomonlarni o'zaro manfaatli kelishuvchi asosida sodir etiladi. Shuning uchun ko'p holatlarda tegishli kurashuvchi organlarga shikoyat qilinmaydi. Shu bilan birga bugungi kunda ko'p davlatlarda korrupsiyaga qarshi kurashish tizimiga ishonchsizlik shakllanib qolganligi uchun ham pora so'rash holatlariga tegishli organlarga shikoyat qilinmaydi. O'zbekistonda ham korrupsiyaga qarshi kurashish tizimining samarasizligi, kurashuvchi tizimlarning ham korrupsiyaviy munosabatlar botqog'iga botib qolganligi va ko'p hollarda shikoyatlarning natijasiz va pora talab qiluvchilarning jazosiz qolib ketishi ortidan kuchli ishonchsizlik shakllanib qolgan va bu uzoq yillar davomida odatga ham aylanib qolgan edi. Xalqda korrupsiyaviy munosabatlarga shunchaki odat sifatida qarash, ma'lum bir muassasa xodimiga «uni ham bola-chaqasi bor» tamoyili asosida o'zi talab qilmasa ham «abedlik» berib chiqish odati shakllanib qolgan edi. So'ngi yillarda davlat organlari faoliyatini isloh qilinishi, uni xalqqa yaqinlashtirilishi va inson manfaatlari uchun ishlash prinsipining qat'iyashtirilishi ham bu odatlarni yo'qotish yo'lidagi muhim qadamlardan biri bo'ldi. Shu bilan birga korrupsiyaga qarshi kurashning yangi bosqichga olib chiqilishi, davlat

²³ B.I. Ismailov, I.I. Nasriyev Korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha idoraviy chora-tadbirlarning samaradorligini oshirish masalalari // O'quv-uslubiy qo'llanma. Toshkent-2021. 242-b

²⁴ Dal R. Vvedenie v ekonomicheskuyu demokratiyu. Per. s angl. –M.: Nauka; SP IKPA, 1991. 15 s.

²⁵ Korrupsiyaga qarshi kurashish umummilliy birdamlikni talab etadi. https://anticorruption.uz/uzc/item/2021/04/06/2021_6 aprel.

FALSAFA

amaldorlari va davlat xizmati xodimlarining jazoga tortilishining boshlanishi ortidan bu holatlarga sekin-astalik bilan chek qo'yilmoqda.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. –T.: O'zbekiston. 2022. – 428-430 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. –T.: O'zbekiston. 2016. – 10 b.
3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. –T.: O'zbekiston. 2022. – 433 b
4. M.B. Bekmurodov, yu.f.d., X.S. Xayitov, A.Y. Umarov, X.S. Xayitov, F.B. Maxmudov, X.T. Azizov, A.E. Burxanov, X.S. Xayitov, B.I. Ismailov, O.T. Xusanov, T.B. Matiboyev, Sh.J. Haydarov, Sh.G. Asadov, G.S. Ismailova, A.E. Yuldashev, D.K. Yakubov, S.S. Mamanov, A.Namozboyev, B.X.Raxmonov, M.R. Rasulov, M.R. Rasulov, F.B. Maxmudov, L.U. Inagamova, N.K. Samandarova, D.M. Bekchanov. Korrupsiyaga qarshi kurashish. // Darslik. –T.: Akademiya. 2022. – 41 b
5. O'zbekiston Respublikasining «Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida»gi Qonuni. 2017. 4yanvar// <http://parliament.gov.uz/uz/laws/adopted/253/19165>
6. Dal R. Vvedenie v ekonomicheskuyu demokratiyu. Per. s angl. –M.: Nauka; SP IKPA, 1991. 15 s.
7. B.I. Ismailov, I.I. Nasriyev Korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha idoraviy chora-tadbirlarning samaradorligini oshirish masalalari // O'quv-uslubiy qo'llanma. Toshkent-2021. 242-b
8. Korrupsiyaga qarshi kurashish umummilliy birdamlikni talab etadi. <https://anticorruption.uz/uzc/item/2021/04/06/2021>. 6 aprel.
9. <https://www.state.gov/combating-corruption-and-promoting-good-governance/>